

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia Nations หรือ ASEAN) เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย และในเวลาต่อมาได้มีประเทศสมาชิกเพิ่มเติม อีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม รวมเป็น 10 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มเกิดการก้าวร้าวมากขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น ผู้นำอาเซียน จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ขึ้น โดยสนับสนุนการรวมตัวและร่วมมืออย่างรอบด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio cultural Community : ASCC)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) คือการรวมตัวของชาติในอาเซียน 10 ประเทศ เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน จะมีรูปแบบคล้าย ๆ กลุ่ม Euro Zone นั่นเอง จะทำให้มีผลประโยชน์ อำนาจต่อรองต่าง ๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น และการนำเข้า ส่งออกของชาติในอาเซียนก็จะเปิดอย่างเสรี ซึ่งประเทศในกลุ่มอาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือให้สมาชิกในประเทศกลุ่มอาเซียนสามารถใช้ทรัพยากรของแต่ละประเทศ ทั้งวัตถุดิบและแรงงานมาช่วยในการผลิต มีมาตรฐานสินค้า กฎเกณฑ์กฎระเบียบเดียวกัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการและเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้รองรับและปรับตัวให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะด้านการเกษตรซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยและยังเป็นอาชีพหลักของคนไทย

เกษตรกรควรเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ผลิตให้ได้ในช่วงเวลาที่มีความต้องการผลผลิตหลักเพียงช่วงเวลาของผลผลิตที่ออกสู่ตลาดพร้อมกับที่อื่น เพื่อสร้างศักยภาพทางการแข่งขันให้กับเกษตรกรและเกษตรกรจะสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ และการเปิดตลาด AEC เป็นโอกาสหนึ่งที่สินค้าลำไยของไทยจะขยายตลาดส่งออกได้เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอินโดนีเซียซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่มีประชากรมากและมีกำลังซื้อสูง เกษตรกรต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีและมีความปลอดภัยปลอดภัยให้กับผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและอาเซียน จะช่วยให้แข่งขันได้นอกจากนั้นยังต้องวางแผนการผลิตเพื่อให้มีสินค้าป้อนตลาดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมากชนิดหนึ่งของไทย เป็นพืชที่มีความต้องการในตลาดอาเซียนอยู่ในระดับสูง และศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในระดับสูง ลำไยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศประมาณ 1,035,708 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกลำไยส่วนใหญ่อยู่ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน ตาก แพร่ น่าน และเชียงใหม่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ปลูกลำไยขึ้นต้น 308,969 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 641 กิโลกรัมต่อไร่ แหล่งปลูกลำไย ที่สำคัญได้แก่ อำเภอจอมทอง อำเภอพร้าว อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี อำเภอดอยหล่อ และอำเภอฮอด พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่ปลูกได้แก่ พันธุ์อีดอ พันธุ์ชมพู พันธุ์แก้ว พันธุ์เขียวเขียว และพันธุ์อื่น ๆ ลำไยเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ผลผลิตของลำไยมีคุณภาพมากกว่าลำไยที่ผลิตได้จากที่อื่น ผลผลิตสามารถส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ เช่น ฮองกง จีน อินโดนีเซีย แคนาดา และสิงคโปร์ โดยมีประเทศเวียดนาม จีน ไต้หวัน ออสเตรเลีย และอิสราเอล เป็นประเทศคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย

การเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังกล่าว จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมุ่งเน้นการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีความเท่าเทียมกันในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลก เกษตรกรผู้ผลิตลำไยก็ได้รับผลกระทบจากเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากลำไยเป็นผลไม้เศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ไทยมีศักยภาพการผลิตและส่งออกสูง แต่เกษตรกรผู้ผลิตลำไยก็ยังคงมีความเสี่ยงกับปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ โดยเฉพาะลำไยในฤดูซึ่งผลผลิตจะออกสู่ตลาดกระจุกตัวพร้อมกันปริมาณมาก ส่งผลให้ราคาลดต่ำลงและเกษตรกรได้รับความเดือดร้อน ผลผลิตลำไยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ และยังมีอีกหลายประเทศที่เป็นคู่แข่งในการผลิตลำไยของไทย แต่ความได้เปรียบของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยยังคงมีหากเน้นการแข่งขันกันในเรื่องของคุณภาพ การเลือกช่วงเวลาในการผลิต เกษตรกรควรจะมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เกษตรกรถึงจะอยู่รอดในสภาวะการแข่งขันที่เสรีและรุนแรง และถ้าหากเกษตรกรไม่มีการเตรียมความพร้อมแล้วเกษตรกรอาจจะประสบภาวะขาดทุน สินค้าที่ผลิตมาล้นตลาด

ในประเทศเพราะไม่สามารถส่งออกได้ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ทั้งในเรื่องของ ต้นทุนการผลิต และคุณภาพของผลผลิต

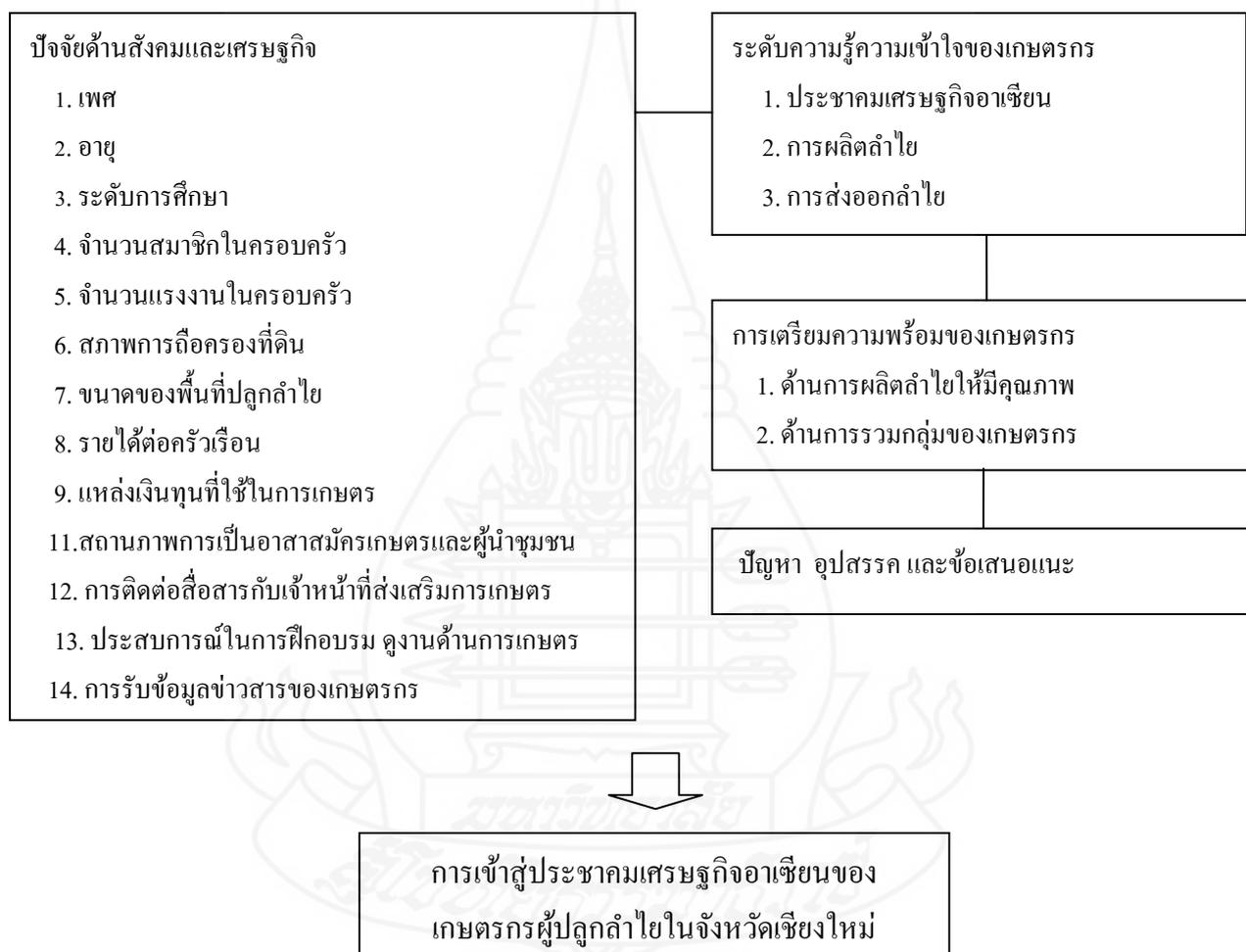
ดังนั้นการศึกษาในเรื่องการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economics Community : AEC) ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การผลิตลำไยเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอาเซียน (Asean GAP) แนวทางสำหรับการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรที่จะทำการแข่งขันเรื่องของคุณภาพของผลผลิตที่ส่งออก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือเออีซี (AEC) ในปี 2558 ซึ่งลำไย นับเป็นสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาดสูง อาทิ ในตลาดอินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม และสิงคโปร์ เป็นต้น และเพื่อความอยู่รอดของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ และความเข้าใจของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การผลิตลำไย และการส่งออกลำไย
- 2.3 เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ
- 2.4 เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมต่อการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จังหวัดเชียงใหม่
- 2.5 เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมต่อการรองรับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ด้านพื้นที่

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านการอบรมโครงการปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มมูลค่าผลผลิตลำไยเพื่อการส่งออก จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2555

4.2 ด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ด้านการผลิตลำไย ด้านการเก็บเกี่ยว การจำหน่ายผลผลิต ความรู้และความเข้าใจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในเรื่องของการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออกเพื่อการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมการของเกษตรกร เพื่อให้เกิดความพร้อมในด้านการผลิตลำไยคุณภาพ และการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

5.2 เกษตรกร หมายถึง ผู้ผลิตลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านการอบรมโครงการปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มมูลค่าผลผลิตลำไยเพื่อการส่งออก จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2555

5.3 ASEAN Economic Community (AEC) หมายถึง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีเป้าหมายส่งเสริมอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินลงทุนอย่างเสรี ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015)

5.4 ประสบการณ์ในการปลูกลำไย หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรทำการปลูก ดูแลและรักษาลำไยเพื่อจำหน่ายผลผลิต

5.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการและรายละเอียด ของวิธีการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก เพื่อให้การผลิตลำไยมีคุณภาพตามมาตรฐานอาเซียน (Asean GAP)

5.6 การผลิตลำไยนอกฤดู หมายถึง การใช้สาร โฟสเฟียมคลอไรด์และวิธีการในการผลิต เพื่อบังคับให้ลำไยเก็บเกี่ยวผลผลิตออกมาในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมิถุนายน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมเกษตรกร เพื่อสร้างความพร้อมในการปรับตัวทางด้านการผลิตลำไย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะให้การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเผยแพร่แก่เกษตรกรผู้สนใจทั่วไป

